

Acest exemplar provine din
BIBLIOTECA ONISIFOR GHIBU
COLECȚIA IRINA CRISTESCU

Ediție aniversară digitală
ONISIFOR GHIBU 140 (1883-2023)
București Mai 2023

Ediție aniversară digitală realizată la 140 de ani de la
nașterea lui ONISIFOR GHIBU București Mai 2023

Digitizare realizată prin colaborarea în cadrul
Proiectului Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni,
Sfântu Gheorghe, Jud. Covasna:
„Onisifor Ghibu - Digitizarea operei editate Ghibu_Digital”
2023

Editor: Irina Cristescu
Digitizare: Corneliu Beldiman

Pagini web:
<https://www.mncr.ro/>
<https://muzeu.mncr.ro/index.php/expo/personalitati>
<https://onisiforghibu.ro/>

MUZEUL NAȚIONAL AL
CARPAȚILOR RĂSĂRITENI
SFÂNTU GHEORGHE

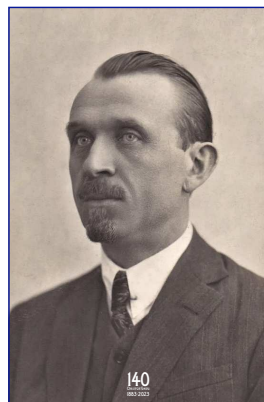
1883-2023 • ANIVERSARE • 140
Onisifor Ghibu
OPUS • ACTIVITATEA • OPERA • POLITENIREA • FIȘORILE

MUZEUL NAȚIONAL AL
CARPAȚILOR RĂSĂRITENI
SFÂNTU GHEORGHE

1883-2023 • ANIVERSARE • 140
EX LIBRIS
ONISIFOR GHIBU
CLUJ-SIBIU
GHIBU DIGITAL
DIGITIZAREA OPEREI EDITATE

ONISIFOR GHIBU
Profesor la Universitatea din Cluj

DOISPREZECE ANI
DE
PEDAGOGIE ROMÂNEASCĂ
1919 — 1930

„BUCOVINA” I. E. TOROUTIU, BUCUREȘTI

În urma acestei a apărut manuscrisul în Revista
Generală a Literaturii "Din București", anul 1982
pg. 88-89, unde mai multe pasaje au fost in-
terpretate de cenzură. Prin greșită redactare a
nr. 2, Gabrielă și-a tras cătușă exemplare
din textul original, ducându-le la exemplare cenzu-
rate, în loc să le aplice. Așa s-a pierdut
plina de cenzură, conservându-se în continuare
în copie.

© . 27/10/1982

Exemplarul prezent este unicat!

© . 9.

ONISIFOR GHIBU
Profesor la Universitatea din Cluj

DOISPREZECE ANI
DE
PEDAGOGIE ROMÂNEASCĂ

1919 — 1930

„BUCOVINA” I. E. TOROUTIU, BUCUREȘTI

DOISPREZECE ANI DE PEDAGOGIE ROMÂNEASCĂ ¹⁾

1919—1930

I

Subiectul enunțat sub acest titlu va fi dezvoltat aci sub un singur aspect și anume sub acela al funcțiunii naționale și sociale a pedagogiei, așa cum a fost înțeleasă această funcțiune de către Statul Român, întregit pe urma războiului mondial.

II

În viața unui stat nou, o serie întreagă de probleme mari se cer să fie deodată rezolvite, dar, din toate aceste probleme, cea mai importantă este cea a încheșării și a fortificării sufletului a Națiunii.

În adevăr, nu se poate concepe ca un stat să existe pur și simplu în baza tratatelor internaționale, a granițelor, a legilor, a poliției și a armatei sale. Un stat trăiește mai presus de toate prin *sufletul* său *unitar*, *puternic* și *activ*.

Cine putea să dea Statului nostru trăinicia și unitatea sufletească? Granițele lui nu pot fi atât de tari, încât să nu le poată dărâma nimeni, dinlăuntru sau dinafară. Limba românească încă nu atrage în măsura aceea, încât ea să poată forma un cheag sufletească între cetățeni de limbi diferite. Literatura și istoria noastră nu spun nimic celor, cari au avut până ieri o

1) Dintr-o conferință ținută la Sibiu, în ziua de 1 Februarie 1931, la Congresul Asociației Învățătorilor din acel județ, și care urmează să apară în volumul *Prolegomena la o Pedagogie Românească*, gata de tipar.

altă dezvoltare istorică decât noi. Legile Țării unifică, și încă foarte anevoie, mai mult formele externe ale vieții. Organizațiile bisericești țin într-o izolare și gelozie permanentă pe credincioșii lor față de religiunea dominantă. Armata influențează numai pe unul din cele două sexe, și aceasta într-o vârstă, când sufletul tinerilor e în mare parte format și într'un chip, care nu rezolvă decât într-o anumită măsură problema sufletească însăși.

Singură școala, cu obligativitatea ei generală și cu preocuparea ei unică și permanentă de infiltrarea celor mai superioare idei și idealuri în sufletul tuturor generațiilor, singură ea ar putea rezolvi problema încheșării sufletești, dacă ar fi pusă, de factorii răspunzători, în situația de a-și putea împlini această atât de înaltă misiune.

Iată în ce consistă marea însemnătate a pedagogiei, ca știința de care se servește școala în împlinirea chemării ei.

Prima întrebare, care ni se impune, când urmărim problema dezvoltării pedagogiei în România, este: înțeles-a Statul Românesc, în prima fază a vieții lui naționale, marea însemnătate a pedagogiei cu privire la încheșarea și fortificarea sufletului colectiv al populației sale și ajutat-o-a să-și dea maximum de contribuție?

Trebue să mărturisim că, încă înainte de ce Statul și-ar fi putut pune această problemă, poporul nostru a avut marele noroc să poată face un pas enorm în domeniul pedagogiei naționale: el și-a dobândit libertatea absolută în toate domeniile vieții sale, putând astfel să-și întemeieze rosturile existenței sale după cea mai bună chibzuială a sa. Ca prin farmec, deodată cu terminarea războiului mondial, a încetat silnicia limbilor străine, maghiară, germană și rusă, care apăsă asupra sufletului nostru cu greutatea plumbului. A încetat silnicia literaturii și istoriei străine, cu care asupritorii noștri de odinioară încercau să ne îndepărteze sufletele de destinul nostru și să ne apropie de al lor. A încetat legislația școlară străină, care ne ținea într-o veritabilă robie sufletească și am ajuns înșine stăpâni pe putința unei legiuiri libere.

Și în domeniul pedagogiei, s'a petrecut procesul de desrobire, ca și în domeniul politic, prin unire, ca și în cel economic, prin reforma agrară, ca și în cel social, prin votul universal.

Mare și sfânt lucru este pentru un popor libertatea, dar pare că e lucru și mai mare să știe ce să facă cu această libertate.

Am știut noi ce să facem cu ea, în domeniul pedagogiei, pentru ca să dobândim pe urma ei acea putere sufletească încheagată, pe care să se poată răzima Statul?

Pentru ca așa ceva să fi fost posibil, ar fi fost nevoie de o unitate de vederi și de acțiune cu privire la misiunea școlii și la organizarea ei, unitate care n'a existat, la început, și care nu s'a putut crea nici mai târziu. O astfel de unitate n'ar fi putut să fie creată decât printr'un organ anume, — printr'un fel de *Constituantă filosofică-pedagogică*, în cadrele căreia să se fi adunat la sfat, pe îndelete, fără banchete și fără toate de preamărire și fără fotografieri, toți pedagogii și filosofil din România întregită, pentru a-și face cunoscute concepțiile lor despre lume, despre viață, despre cultură, despre progres și despre educație și pentru a elabora împreună un sistem de cugetare și de activitate, care să poată fi socotit ca o expresiune a geniului românesc contemporan și să poată servi ca bază întregii noastre dezvoltări spirituale cel puțin pentru epoca de consolidare a tânărului nostru Stat.

Dar, o astfel de Constituantă n'am avut.

În lipsa ei, sarcina de a stabili directivele școlii, și prin aceasta ale pedagogiei, a revenit administrației școlare superioare. Dar, această administrație a fost lipsită de continuitatea necesară unui proces de evoluție sănătoasă: în 12 ani, am avut 14 schimbări de miniștri ai instrucției, cu zece persoane diferite, la conducere, — fiecare din acestea aducând cu sine nu sistemul de cugetare și de acțiune al Neamului, ci pe al său personal. Din cauza acestei lipse de continuitate, nu s'a putut înjgheba un sistem pedagogic propriu al țării noastre, corespunzător și cu tradiția noastră și cu idealurile noastre și cu necesitățile noastre. Dacă am căuta să deducem pedagogia românească din instituțiile, care s'au creat și din legile școlare, care s'au votat și s'au pus în aplicare, — și o astfel de procedare este mai îndreptățită decât aceea, care se mărginește la cărțile, care s'au tipărit și la vorbele, care s'au spus, — am ajunge la încheieri nespuse de instructive.

III

Lăsând la o parte instituțiile școlare, care s'au creat, să ne oprim la *opera legislativă școlară* inițiată de la Unire încoace, spre a vedea care sunt directivele ei pedagogice.

Cea dintâi constatare, pe care trebuie să o facem, în această ordine de idei, este că administrația noastră școlară n'a stabilit până acum *un sistem, care să cuprindă într'un tot organic principiile generale ale educației și ale învățământului, în raport cu viața de Stat și cu viața modernă*. N'avem, până în acest moment, o operă de legislație școlară organică, adică o reformă generală a învățământului, făcută pe baze unitare.

A doua constatare este că însăși legea fundamentală a statului nostru, *Constituția* din 1923, tratează problema educației ca factor al vieții naționale, într'o formă atât de sumară și de unilaterală, încât îți lasă impresia că alcătuitoarii ei, cari s'au gândit cu de-a-mănuntul la toate chestiunile politice, sociale, militare, polițienești, juridice și bisericești, nu i-au acordat nicio atenție din punctul de vedere al scopurilor și al trebuințelor Statului.

În adevăr, relativ la învățământ, art. 24 din *Constituția* de la 1923 spune următoarele: *«Învățământul este liber, în condițiunile stabilite prin legile speciale și întru cât nu ar fi contrar bunelor moravuri și ordinii publice. Învățământul primar este obligator. În școlile statului, acest învățământ este gratuit»*.

Atâta deci: învățământ liber, obligator și gratuit!

Constituția celorlalte două state succesorale ale fostei Monarhii austro-ungare, Cehoslovacia și Jugoslavia, rezolvă aceeași problemă într'o formă incomparabil mai fericită.

În § 120, *Constituția* cehoslovacă prevede că *«dreptul direcționării și controlului educației aparține administrației de stat»*, iar *Constituția* jugoslavă prevede, în § 16, că *«toate școlile trebuie să facă educația morală și să desvolte conștiința civică în spiritul unității naționale»*.

În vreme ce *Constituția* noastră din 1923 nici nu amintește măcar cuvântul *educație*, instituțiile statelor surori vorbesc expres despre ea, în sensul misiunii ei morale, cetățenești și naționale, punând direcționarea ei în sarcina statului.

Legile școlare speciale, amintite de *Constituție*, n'au rezolvit nici ele problema educației în sensul necesar Statului.

Dacă vom cerceta aceste legi din punctul de vedere al modului, în care ele au conceput idealul educației, vom constata o izbitoare lipsă de unitate și de adâncime.

Atât în legile de organizare, cât și în programele analitice ale școlilor primare, normale, secundare și particulare, nu găsim fixat nici idealul, spre care trebuie să tindă educația, nici scopul general al învățământului și uneori nici scopul gradului respectiv al învățământului. Iar, unde acest lucru se găsește, el este formulat în chipuri, care sunt cu totul departe de a putea fi considerate ca satisfăcătoare. Astfel, d. e. dintre cele trei definiții date, dela Unire încoace, scopului învățământului primar, în trei proiecte de lege, a fost îmbrățișată cea mai imperfectă.

În programa analitică pentru școalele primare de subautoritatea «Consiliului Dirigent» din Transilvania, intrată în vigoare la 1919, scopul școlii primare era conceput în sensul «de a da elevilor săi elementele culturii umane generale, anume: de a desvolta în mod armonic și în deplină libertate toate puterile morale, intelectuale și fizice și a-i introduce în toate aceste cunoștințe și dexterități, cari pot servi ca bază pentru orice chemare specială, ce își vor alege în viața practică. Și, deoarece școala primară are să fie în prima linie un institut de educație și numai în a doua un institut de învățământ, ea va avea să dea o îndrumare corectă atât culturii morale religioase, cât și celei naționale, deșteptând mai întâi de toate interesul pentru tot ce e bun, adevărat și frumos, așa încât, prin aceasta, să se poată pune temelie solidă pentru formarea caracterului religios-moral al elevilor, spre folosul lor propriu, al bisericii și al patriei. Urmărind acest scop, școala primară, trecând treptat elevul prin fazele de evoluție ale culturii omenești, trebuie să caute ca cultura, pe care o împărtășește, să fie rezultanta trebuințelor și năzuințelor sufletești și trupești ale poporului românesc».

În proiectul de lege al d-lui P. P. Negulescu din 1921, scopul școlii primare începătoare este: «să continue educația fizică a simțurilor, precum și formarea bunelor deprinderi, începute în grădina de copii și, în deosebi, să dea elementele de cultură generală — intelectuală, morală, religioasă, cetățenească, estetică și practică — absolut necesare în viață». Scopul școlii primare întregitoare prevăzută de d-l P. P. Negulescu,

era «să desvolte elementele de cultură generală date de școala începătoare și, în deosebi, să dea îndrumări pentru viața practică, potrivit nevoilor și condițiilor locale».

În legea din 1924, scopul școalei primare este conceput astfel în art. 55: «Școalele primare formează al doilea așezământ de educație și instrucție, în care se dau cultura elementară, indispensabilă oricărui cetățean și cunoștințe cu caracter practic utilitar, variind după necesitățile vieții locale, felul de ocupație al locuitorilor și înclinările elevilor»¹⁾.

Tot astfel, *la învățământul secundar, teoretic*, legea din 1928, spune:

«Învățământul secundar are de scop să dea absolvenților primilor patru ani de învățământ primar elementele esențiale ale unei culturi generale, pregătindu-i în același timp pentru a putea urma în învățământul superior».

Ceva mai nimerit fixa scopul învățământului secundar proiectul de lege *Petrovici*, care spune că învățământul secundar «are de scop să dea elementele esențiale ale unei culturi generale, care, ridicându-se treptat până la o concepție cât mai unitară și mai largă despre lume, să formeze pe tineri ca oameni și cetățeni și totodată să le înlesnească însușirea metodelor de lucru pentru urmărirea cu succes a problemelor de specializare în învățământul superior».

Cu privire la *învățământul particular*, care deține o situație de o însemnătate deosebit de mare, prin faptul că de el beneficiază minoritățile etnice atât de puțin împăcate cu actuala stare de drept, idealul pedagogic a fost fixat într-o formă și mai îndepărtată de ce trebuia să fie, din punctul de vedere al închegării sufletului cetățenesc. Am putea spune chiar că legea respectivă nici nu se ocupă de problema scopului, pe care trebuie să-l urmărească aceste școli în cadrul vieții de stat, el rămânând absolut la discreția confesiunilor. În acest punct, putem afirma fără cea mai mică exagerare, că s'a comis una din greșelile cele mai grave, care formează cauza fundamentală a neputinții de închegare solidă a Statului nostru pe toate terenurile vieții. Prin lipsa formulării necesare, în lege, a scopului educației în școlile minoritare, în strânsă dependență de problema înche-

1) Prix legea din 1934. s'a modificat formularea scopului școalei primare.

gării și întăririi Statului, s'a lăsat tendințelor centrifugale ale unor minorități, o libertate atât de mare, încât ea amenință în fiecare moment cu răsturnarea ordinei de Stat. Principiul pedagogic al libertății învățământului, în loc să fi fost încadrat în limitele Statului, a fost lăsat să se încadreze în afară de acestea, ba chiar împotriva lor.

În acest punct, România a comis o greșală, pe care nicio altă țară din Europa n'a mai comis-o.

Nicăieri, în acest continent, nu s'a pus, prin pedagogie, o temelie atât de șubredă Statului, cum s'a pus la noi.

Dacă Statul nostru, atât de bogat în izvoare materiale, suferă azi de o așa cumplită criză economică și politică, una dintre cauzele principale zace în faptul că îndrumarea forțelor sufletești menite să puie în valoare aceste izvoare, s'a făcut în mod cu totul greșit prin legislația școlară.

Această legislație a făcut din «susținătorii de școală» din vremurile antebelice, «îndrumători de școală», cari se îndreptăteau în mod conștient împotriva Statului.

Legislația noastră a făcut cu puțință ca școlile minoritare să-și făurească un titlu de glorie din ignorarea Statului român și din concepția Patriei lor în afară de cadrele acestuia.

Iată, grație libertății asigurată prin Constituția din 1923 și prin legile speciale, cum definește un pedagog minoritar patria: «Patria este comunitate, este conștiința apartinerii laolaltă: — patria nu este numai o anumită localitate, de care să fii legat. Datoria școlii este să trezească și să cultive dragostea de patrie... Copiii trebuie să-și cunoască patria lor restrânsă, satul... Învățământul patriotic nu se reduce numai la cunoașterea ținutului, el se referă și la limbă»¹⁾.

Cu alte cuvinte, patria este ținutul, pe care-l stăpânește, în România, minoritatea respectivă și limba, pe care-o vorbește.

Un alt pedagog vorbește de «cei trei factori ai educației: familia, școala și biserica», — uitând cu desăvârșire Statul, care ocrotește și susține pe cei trei factori.

Și această minoritate nu este o minoritate periculoasă pentru Stat; ea este numai indiferentă. Dar există minorități al căror crez pedagogic, destul de bine mascat, este direct ire-

1) Dr. Stumpf delat liceul de fete din Tarutino.

dentist și a cărei activitate școlară legislația a asigurat-o în condițiuni de o libertate neîngrădită aproape prin nimic.

IV

Ceea ce este și mai regretabil este că, după ce atât Constituția din 1923, cât și legile speciale de organizare școlară au rezolvit, în modul pe care l-am văzut, problema educației și a învățământului, legea de organizare a Ministerului Instrucției și al Cultelor, votată la 1930, consfințește în forme și mai penibile greșelile de mai înainte.

Art. 1 al acestei legi fixează în următoarele cuvinte rostul celui mai înalt organ de conducere școlară:

«Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor are în atribuțiile sale administrarea și controlul învățământului de Stat de toate gradele, precum și supravegherea învățământului particular. El este reprezentantul Statului față de toate cultele profesate pe teritoriul României, cu dreptul de supraveghere și control asupra lor. *El încurajează și îndrumă activitatea artistică și literară.*».

Așa dară, Ministerul Instrucției, care se simte competent să încurajeze și să îndrumeze activitatea literară și artistică a Țării, n'are în atribuțiile sale și îndrumarea educației acesteia!

În schimb, art. 64 al legii învățământului particular prevede în mod categoric că «*administrarea, conducerea și îndrumarea pedagogică în școlile minoritare revin susținătorului școlii*».

Ceea ce, așa dară, Statul nu-și rezervă prin lege nici în școlile susținute de el, acordă minorităților pentru școlile susținute de acestea.

Dacă am vrea să tragem din aceste citate o concluzie logică, severă, ar trebui să spunem că în România numai școlile confesionale se bucură de îndrumare pedagogică și aceasta o dau confesiunile, nu Statul, care nu se simte nici competent, nici capabil.

Concluzia generală, care se desface din cele spuse până aci, este limpede: *pedagogia oficială a României întregite este o pedagogie a renunțării la prestigiul și la interesele Statului.*

De sigur, că o astfel de pedagogie nu poate crește nici

apostoli, nici eroi, nici patrioți, nici cetățeni; în schimb, ea poate contribui la înmulțirea din zi în zi a dușmanilor Neamului și ai Patriei.

V

Cu o astfel de pedagogie oficială, consacrată în legile fundamentale și de organizare a Țării, ar fi fost posibilă o dezvoltare normală a pedagogiei științifice libere?

De sigur că nu, mai ales dat fiind și faptul că, din cauza lipsei de înțelegere a oficialității pentru marele rol, pe care ar trebui să-l aibă școala în viața de Stat, corpul didactic de toate gradele a fost osândit să-și irosească partea cea mai mare a timpului și a energiei, într-o enervantă luptă de organizare profesională proprie și de apărare împotriva vitregiei oficialității, în loc ca împreună cu aceasta să fi luptat, umăr la umăr, pentru așezarea temeinică a Statului.

VI

Pedagogia, ca știință, n'a putut să aibă nici ea o dezvoltare normală. Deși, cantitativ, s'a lucrat în acești 12 ani destul de mult, ba în unele domenii mult prea mult — ca de ex. în domeniul legislației școlare, a literaturii didactice și a literaturii periodice. — trebuie să mărturisim că dezvoltarea pedagogiei, ca știință, a fost una din cele mai puțin favorabile, din cauza lipsei de legături cu tradiția noastră culturală, religioasă și socială, a unei dependențe prea strânse de pedagogia străină și a urmăririi de odată a prea multor scopuri îndepărtate.

Lipsită de directive și de stimulente limpezi și permanente din partea conducerii de Stat, pedagogia ultimilor 12 ani a bătătorit toate tărâmurile câte se pot închipui, lipsită de cele mai multe ori de o busolă sigură, de legătura cu tradiția noastră culturală religioasă și socială, și de scopurile, pe care generația de astăzi ar trebui să le realizeze.

VII

Dacă am încerca să dăm o icoană a pedagogiei noastre în ultimii 12 ani, ar trebui să începem prin a cerceta mai întâi

evoluția celor două științe fundamentale ale ei, — psihologia și etica, — în legătură organică cu întreaga noastră viață națională și de Stat.

O astfel de cercetare ne-ar duce la constatarea că cele două științe fundamentale nu numai pentru pedagogie, ci pentru întreaga noastră viață sufletească, nu s'au dezvoltat în legătură cu această viață proprie, ci cu aceea a popoarelor străine, din cărțile cărora aceste cercetări s'au inspirat. N'avem nicio încercare serioasă de întemeierea unei psihologii și a unei etici pe baza sufletului poporului nostru și a vederilor lui despre lume, a credințelor lui, a vieții lui, a tradiției lui. Tot ce s'a scris în acest domeniu este operă de erudiție, adeseori remarcabilă, izvorită din cunoașterea largă a literaturii științifice franceze, germane, italiene, engleze și americane, dar cu ignorarea permanentă a domeniilor românești.

Lacuna aceasta, evident că își are consecințele sale în ce privește câmpul însuși al educației. Nealimentat din izvoare naturale proprii, avizat la un sistem artificial, care-și schimbă directivele după punctul de vedere al celor, cari le mănuiază, acest câmp este expus la tot felul de experiențe, care îi ating doar suprafața, dar care nu-l pot fructifica.

Cele mai multe cărți și lucrări de acest fel, nu numai că nu contribuie la adâncirea vieții noastre proprii, ci, dimpotrivă, îndepărtează pe cetitori de Națiune și de Țară. Cultivatorii pedagogiei românești s'au avântat spre cele mai înalte culmi, în convingerea că cultura noastră trebuie să se conducă după cele mai avansate forme, la care cultura umană a ajuns în zilele noastre. Dacă, cu privire la progresele tehnice această cerință este indiscutabilă, cu privire la problemele de cultură sufletească, această teză este cel puțin problematică, dacă nu direct inversă. Cultura sufletească a unui popor nu se poate baza pe cultura altui popor, ci exclusiv pe forțele proprii originale și ea nu poate evolua prin salturi, imitații sau improvizații.

Dacă ar fi să dăm o caracterizare succintă a pedagogiei românești din ultimii 12 ani, ar trebui să spunem că aceasta a căutat cu înfrigurare să încetățenească la noi toate ideile mari și frumoase, pe care le-au pus în discuție diferitele popoare din lumea întreagă, având ca obiective principale cultura general-umană, în sens democratic.

VIII

Paralel cu dezvoltarea pedagogiei românești în afară de albia națională, într'un sens democratic general-uman, semnalăm la minoritatea germană și la cea maghiară o permanentă adâncire a pedagogiei naționale, în sensul lor. Sașii și Șvabii se adapă direct din izvoarele pedagogiei germane contemporane, care se caracterizează prin înlocuirea *umanismului* cu *naționalismul*. Literatura pedagogică germană de astăzi prezintă o enormă bogăție în scrieri despre *Deutschtum* și despre *Volks-tum*, cari sunt îmbrățișate cu toată sollicitudinea de minoritarii noștri și puse în aplicație. Grație acestei concepții, venite din Germania, putem afirma că niciodată în cei 700 de ani, de când trăiesc pe plaiurile noastre și concetățeni germani, n'a înflorit aici o cultură germană atât de înaltă și de intensivă, ca în ultimii 12 ani. Când semnalăm acest moment, ne simțim datori să adăugăm imediat și faptul că, paralel cu influența venită din Germania, nu s'a exercitat asupra minorității germane și o influență a pedagogiei și a culturii românești, ceea ce, în special în cazul Șvabilor naționalizați de noi, constituie ceva profund regretabil.

De asemenea, școala minorității maghiare se adapă exclusiv din Ungaria, a cărei pedagogie actuală e saturată de un sovinișm până la exagerare.

În cei 12 ani din urmă, în care pedagogia românească a făcut enorme eforturi spre a-și găsi un drum, pe care totuși, nu l-a găsit, școala maghiară și școala germană s'au adăpat din plin și de-a-gata din pedagogia țării lor de origină, pe care nu le-a rămas decât s'o puie în aplicare, ceea ce au și făcut, cu rezultate mai mult decât satisfăcătoare.

IX

Am spus mai sus că, în întreagă legislația noastră de până acum, rareori întâlnim cuvântul *educație* și că *îndrumarea pedagogică* o găsim exprimată numai în legătură cu un drept al confesiunilor susținătoare de școli. Adăugăm la acestea că, în vreme ce în pedagogia românească întâlnim aproape la fiecare pagină cuvintele: *democrație*, *umanitate*, *toleranță*, în pedagogia germană și maghiară din România întâlnim la fiecare

pas cuvintele: *confesiune, națiune și rasă*. Cine știe ceti și printre rânduri, mai găsește destul de ușor și alte cuvinte, pe cari noi ne ferim de a le pomeni aici.

X

Am ajuns la sfârșitul expunerii mele. Precum s'a putut vedea, am ținut ca ea să se restrângă la o apreciere a problemei pedagogiei în raport cu Statul, pentru a putea fixa astfel ce este mai important și mai grav în dezvoltarea ei de până acum.

Tendința mea nu a fost de a critica, ci de a constata procesul unei evoluții, dând astfel posibilitatea de a trage încheieri pentru viitor.

Cui să lăsăm, acum, sarcina de a trage aceste încheieri ?

Cred că nu trebuie să ne mulțumim de a aștepta îndreptarea numai dela alții, ci e nevoie să vedem ce putem face înșine pentru asanarea răului, care e atât de mare. A aștepta totul dela oficialitate ar însemna, în împrejurările date, să încercăm o nouă deziluzie.

Dascălimca de toate gradele trebuie să-și formeze un program de muncă comun; ea trebuie să lupte unitar nu numai pentru revendicări profesionale, oricât de justificate ar fi ele, ci pentru a ajuta țara să iasă din *haosul* și din *rătăcirile pedagogică*, în care se zbate. Datoria dascălimii este să facă din oficialitatea școlară nepedagogică — o autoritate pedagogică conștientă și impunătoare, care să fie în stare să dea școlii întregii Țări un suflet unitar și sănătos, pus în slujba Statului și prin el, a Umanității.

Generația de astăzi ar fi o generație de inconștienți și de criminali, dacă, de dragul unor lozinci de un liberalism, pe cât de sonor, pe atât de vag și de deplasat, — lozinci pe care nu le mai agită astăzi niciun popor din Europa, — ar privi impasibilă la dezvoltarea pedagogiei pe bazele ei de până acum și n'ar interveni, cu energie pentru îndrumarea ei într-o albie normală, salvând prin aceasta Statul nostru profund primejduit de mulțimea dușmanilor lui externi și interni.

Cine are urechi de auzit să audă!

